

Utlåtande i ärende angående främst bristande redovisning av finansiella intressen vid redovisning av forskning (dnr 2277-2025)

En anonym anmälan skickades samtidigt till Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof) och till KI. Rådet beslöt att avvakta nämndens bedömning.

I anmälan riktas kritik i en rad avseenden mot
som båda är anknutna till KI men också är verksamma i ett eget företag,

sammantaget hänvisas till som). Misstankarna rör enligt anmälan bristande forskningsetik genom att i ansökningar om etikprövning underlåta att redovisa ekonomiska intressekonflikter samt forskningens kommersiella syften, att i forskning överträda beviljade etiktillstånd, att presentera forskningsresultat, datamedverkan eller intressen på ett vilseledande sätt, att försvåra vetenskaplig granskning, undanhålla forskningsresultat eller data utan godtagbara skäl, att missbruka statistik för att felaktigt eller otillbörligt antyda statistisk signifikans, att utsätta patienter för oproportionerlig risk, att anklaga forskare för oredlighet eller andra avvikelser på ett ohederligt sätt, samt att låta finansörer, sponsorer eller andra äventyra forskningens oberoende eller opartiskhet.

I beslut den 25 juni 2025 (dnr 3.2-25/0073) avvisade Npof anmälan då den konstaterades vara uppenbart obefogad eftersom den till en del avsåg publikationer äldre än tio år som därför är preskriberade och till en del inte rörde frågor om oredlighet i forskning.

Sedan rådet återupptagit behandlingen av ärendet har
i ett omfattande yttrande bemött kritiken.

Rådets bedömning

Enligt praxis prövar inte heller rådet, som huvudregel, påståenden som hänför sig till förhållanden som ligger längre än tio år tillbaka i tiden.

Anmälares kritik rör i första hand bristande redovisning av finansiella intressen vid redovisning av forskning.

Det är viktigt att forskare öppet redovisar eventuella intressekonflikter. Det gäller "any financial conflicts of interest as well as sources of support for the research or the publication" (ALLEA, The European Code of Conduct for Research Integrity, 2023). I ICMJE:s Recommendations for Conduct, Reporting, Editing, and Publications of Scholarly Work in Medical Journals, 2025, framhålls att

“(p)erceptions of conflict of interest are as important as actual conflicts of interest.” Eftersom olika individer kan ha skilda uppfattningar om huruvida en intressekonflikt föreligger, sägs vidare: “(u)ltimately, readers must be able to make their own judgments regarding whether an author’s relationships or activities are pertinent to a paper’s content. These judgments require transparent disclosures.”

Anmälaren har visat att redovisning av sitt engagemang i är av olika omfattning i de aktuella artiklarna. har uppgett att redaktörer i vissa fall inte velat ge mer utrymme för information av det slaget.

Att vid publicering av forskningsresultat underlåta att redovisa ett finansiellt intresse är enligt rådets mening att betrakta som en avvikelse från god forskningssed. har i de anmälda artiklarna redovisat sitt engagemang i , låt vara ibland tämligen kortfattat. Rådet kan inte finna att den i vissa fall mera begränsade redovisningen är att betrakta som en avvikelse från god forskningssed. Redovisning av varje persons finansiella engagemang kunde dock ha gjorts tydligare och med större konsekvens i de olika artiklarna.

I flertalet av de aktuella artiklarna har de anmäldas tillhörighet i en gemensam fotnot angetts som “ ” eller, i ett fall, helt enkelt “ , Karolinska Institutet”. I ett fall har visserligen en tydlig åtskillnad gjorts mellan KI och i separata fotnoter. Det är emellertid då endast för som två separata tillhörigheter anges; för anges endast KI. Detta otydliga sätt att ange författarnas tillhörighet kan ge läsaren uppfattningen att den av dem ägda kliniken är en del av KI.

Det är självfallet viktigt att undvika otydligheter i fråga om författares tillhörighet och huvudmannaskap. I de aktuella artiklarna anges emellertid också tydligt att forskningen helt eller delvis finansierats av . Det bör väsentligt minska risken för att ställning kan missförstås.

När det gäller övriga delar av anmälarens kritik tar denne upp att en del av den redovisade forskningen 2019 inte motsvarar en föregående etikansökan 2015. Det är inte ovanligt att forskare delar upp sina fynd i flera olika artiklar, ofta baserade på flera olika etikansökningar. Att en föregående etikansökan inte överensstämmer i detalj med senare publicerade fynd ger därför inget stöd för att en avvikelse skett. De anmälda beskriver i sitt yttrande i detalj hur denna situation har uppkommit.

Vad gäller den tidigare doktoranden skriver denne efter sin disputation i en etikansökan 2019 att han arbetat hos under åren 2013–2014. I samma etikansökan skrivs att lön från KI kommer betalas ut och att man inte har aktier eller intressen från företag. Anmälaren framhåller att detta arbete ledde fram till två artiklar och en patentansökan. I anmälan finns dock inte något underlag som

tyder på att den tidigare doktoranden skulle innehaft aktier i eller fått lön direkt från under den tid som forskningen bedrivits.

Slutligen övergår anmälan i att diskutera de effektmått som publicerat i media och annan opinionsbildning. Anmälaren ifrågasätter de resultat som publicerats och pekar på rapporter som publicerats av SBU och Socialstyrelsen som stöd för sin kritik. Det är rådets uppfattning att en diskussion om vetenskaplig bärkraft bäst förs i vetenskapliga kanaler. Även om en sådan diskussion förs i vidare mediala sammanhang kan det inte föranleda kritik för avvikelser från god forskningssed (jfr rådets utlåtande i ärende dnr 2-3740/2023).

Rådet finner sammanfattningsvis att det inte har visats att har avvikit från god forskningssed och föreslår rektor att fatta beslut i enlighet därmed.

Ärendet har föredragits av ledamoten Pierre Lafolie.

Mats Melin

Helena Scarabin